

רק המוואריש חסר

הצופים שיצאי מהצגת הבכורה (הכפז 1909) פניצ'קובר מאת דוסטויבסקי, חציג אוהלי המחיו זכר פרוץ פ' ש ארוף, תרגם נתן אלטרמן, ציירה גינה ברנג, 14.2.51. הל' גישי ודא' את אותה הרגשה השוררת בכתה, אחרי שהתמליל הנחשל, שבדרך כלל אינו יודע מה לומר, פצה את פיו ואמר זכרי טעם. המורה בולע את שארית החיוך המ' לגלג, שצמם קצת אשמים על שחפצו לצחוק. את עצמם כצד בדברי הלל מוגזמים, כדי לפ' הכל פותחים בדברי הלל מוגזמים, כדי לפ' צוה, ובאמת, אולי אחרי שורת כשלונות גם הצלחה גיילה נראית כבלתי נשארה.

מי אשם בהצלחה? האולם נשאר את אולם, השחקנים אותם שחקנים, גם לפנים היו מחוות טובים, שהוכשלו על הבמה — וככך, מי אשם בהצלחה? כנראה הבמאי והמחזאי, בן ה-70, פרוץ פ' שארוף (שביום את "הרביזור" בקאמרי).

פומה פומיץ (מרגלית) כועס על יגור אילאיץ (צ'חובל). במשך שבוע לא דברו איש אל רעהו. אנשי המשפחה עזבים וחרו גישים בחסרונן של פומה פומיץ, הזקן המתפנק, שהחליט כי לא ישלים עם יגור אילאיץ עד שהלז יקראהו בשם התאר: הוד מעלתו הגנרל. יגור אילאיץ, מוכן לכל ובבלבד לא לקרוא לאדם בשם תאר, שאינו שייך לו. פומה פומיץ מטרטף קצת את אמו של יגור אילאיץ, ואחרים, וקונה לבם, הכל לצידו של פומה פומיץ. הקומדיה הופ' כת כמעט טרגדיה — יגור גודל הנפש, טוב הלב, מוקף-אויבים ומחליט לעזוב את ביתו. או הוא, או פומה פומיץ. המשבד הל כשיגור מחליט לשאת את הנערה נסטיה, אהיבת נפשו.

ובאותו רגע מתחולל אחד המפנים הדיר סטייבסקיים: פומה פומיץ, שנחשב כל העת כטרטיף כמהדורה חדשה, רוסית, מת גלה את; שלא כטרטיף המוכן להרע לאחרים, כדי להיטיב לעצמו, יגור אילאיץ וכל המשפחה, וגם אלה שבנו לפומה פומיץ, מופתעים לגלות, כי פומה פומיץ, מוכן להיטיב לאחרים, בתנאי שיהיה ברור כי פומה פומיץ הטיב, הנפלא, הגדול, הכל יכול, הוא שקעה זאת. אך כל העת, בכל המעברים הקשים, שומר מגלית על הדמות האנושית המופלאה של הזקן העקשן, השולט בבית. הוא אינו עושהו מגוחך, בלתי שקול, דמות שכולה שחור, אלא דואג, כי האיש יופיע כמות שהוא במעט הטוב שבו, וברוב ההתפנקות והרדיפה אחרי תשימת לב, שלטון עריץ.

בשעה שמרגלית נשמר מפני הגזמה גם במערכים קיצוניים וקשים, כסורים אחרים (דבורה קסטנובץ, זיו פרפורט, יונה מרקוש ביץ) כנראה, כי אין דבר קל מאשר להיות רוסים על הבמה. תן להם להתרוצץ קצת על הבמה בלי סטופר (מזדמן), לספוח איש לרעהו על השכם, לצעוק בקול רם מעמקי הבטן, להגיד הנה... הנה... הנה... האח גברילה! ואילו היה אפשר להוסיף גם טוואריש אחד או שניים — והרי לפניכם טיפוסים רוסיים טובים יותר מאלה, שעצב דוסטויבסקי. נראה, כי אפילו הבמאי שארוף לא הצליח להשתולל על תאורת הרוסיות הזו. לעתים מתחוללת ממש המומה על הבמה, ללא כל טעם, מלבד צריחות באוזן.

אבל מרגלית קובע את הטון המפתיע בסצינות המשפחתיות המוצלחות. אחרי קר הינות של בוז ולעג, שהוא שופך על פללי המשרה, הוא יכול ליפול לפתע ארצה, להבק את רגלי פללי ולבקש ממנו סליחה ומחילה בנוסח רוסי נוגע ללב. היחידי שאינו נג' רר להשפלת צלם האדם, הוא: זבקיין — חלפה המשמש כל העת לך משפחה, והי פך דמות וזעמת נוראה ברע שמוסס לפ' גוע בכבוד בתו.

הצופים בהצגה אינם יכולים לנח רגע ולהחליט, כי עכשיו יקרה כך וכך... בין התפאורות הנאות מהלכים גבוריו על דוסי טויבסקי ואצל אלה אין לדעת מה יקרה, מה ייעשה בעוד רגע. לרוב הם עושים את ההיפך מן המקרה. אם שר הגודל מחליט לגרש את פומה פומיץ מביתו, ברור כי בעוד רגע יפול לפניו וינשך את רגליו; אם פומה פומיץ יוצא מן הבית בקללות נמרצות ושבועות נצה, לא לחזור, ברור כי יביא ויהיה ישאווה על כפיים, וישקוה, לפ' רצונו, דוקה יין מלגה. הקהל אינו מקבל מלגה, אבל הוא יכול להשתכר מן ההפתעות ומן העלבים העוים והנפלאים, משיא הצי היי יעצב.

סרטים

'יום אחד בניירורק'

המעשה הוא פשוט, למש בנלי ומזכיר במידת-מה את סיפור הלכלכית: שלושה ילחים, שאיתם עיגנת בניירורק, מקבלים חופשה לעשרים וארבע שעה. אחד מהם, גייבי (ג'ין קלי) רואה את תמונתה של 'מלכת היכבבת התחתית' הנבחרת אתה לחודש. הוא משיבניע כי היא מפורסמת ונערצת על ידי כל העיר. למעשה איננה אלא רקדנית 'מזרחית' במרכז שעשועים.

'יום אחד בניירורק': הפגישה

באנו ...

אהבת מלחים ביבשה

... ראינו ...

שדושת הזוגות: האפי אנד

... נראינו ...

גייבי אינו נרגע עד שהוא מוצא ומזמינה לבלות אתו או תופשתו. אייבי מסכימה, אך ממשיכה להעמיד פנים שהיא שייכת לחברה הגבוהה של בניירורק. הם קובעים פגישה על גג גורדי-השחקים הגבוה ביותר. שני המלחים האחרים (פראנק סינאטרה וג'ול מאנשין) באים גם הם בליות בחוררי תיהם שפגשו אותו יום: נגדת התאקס ברנהילדה אסתר-האוי (בטי גארט) וקלייר, הלומדת אנתרופולוגיה (אן מילר).

אחת עשרה וחצי. שלושה הווגות יוצאים לבלות בעיר הגדולה, אך בשעה אחת עשרה וחצי נעלמים במל הצ'י. להם ייצב במקום עבודתה והיא איננה רוצה שגייבי ידע מהו מקצועה האמתי. לבסוף הוא מוצא אותה והכל נגמר בכי טוב.

הסרט האפיוודי בוים בידי ג'ין קלי, בשיתוף פעולה עם הכוריאוגרף סטאנלי דונן, הוא פותח ומסתיים במל הצ'י. להם עוברת העלילה למקומות המפורסמים בניירורק, הרכבת התחתית, והמויאום למדעי הטבע, בו רוקדים הגיבורים מחול פריהיס טורי וגורמים להתמוטטות שלד דינוזאור ענק. כל אפיוודה מבוצעת מבומת, מצד למח טובים טעם, שכמוהו לא נראה על הבד המוסיקאלי מאז מאקווקו השוד. מילר הקם של ששה השחקנים הראשיים הוא ללא רבב, ורוקדים, שרים ומקיינים בסרץ רב, בעליוות. הם משחקים 'אל תוך המצ' למת' — מטרטם: לשעשע את הקהל, ומצליחים.

ראויה לציון גם אלס פירס, המגלמת קאריקטורה מוגזמת במקצה, אך רבת-חן והומור, של בתורה מכוזרת הכמחה לזכרים.

התליה

יום אחד בניירורק הוא סרט מוסיקלי קלי אמתי — לא תיאטרון מצולם. המיר-סיקה שבו היא מן הטובות שנשמעו על הבד. כתב אותה ליאונרד ברנשטיין — כסגנון עליו, וירטואוזי, לא עצמי מדי.

התליה. אן מילר היא שחקנית ותיקה. הופעתה הראשונה על הבד היתה לפני למעלה משלוש עשרה שנה. אמה הבריאה אותה להוליבוד מטקסאס, כדי שתעשה לעצמה שם וממון בסרטים.

היא היתה רקדנית, וכת ארבע עשרה, לאנשי הסרטים אמרה שגילה שמונה עשרה, היא היתה מוכנה להינשא.

לאתר תפקידי משנה אחרים, זכה קלי להצלחה רבה במחזה 'פאג' ג'ויא, בו אף רקל את האלט המפורסם טבח בשדושה העשירית.

מלבד פרסומת הקניקה לו ברוברי את אשתו, מסטי בלייר, וקמילי צעירה באה אליו לבקש עבודה, הוא היה זמן מה במאז במועדון הלילה, הוא נתן לה טבעת נישואין.

לאחר הצלחתו הגדולה על הבמה, היתה דרכו להתייבב פחותה לרוחיה, שנים אח' דות של שירותי צבי ארצות הברית, בעת המלחמה, לא התישו את כחן מל רגליו; הוא חזר אל הבד וביקורות למת רפס לעצמן לא רק שם של רקדן מצויץ אלא מוטיבן בשחקן דומיני (צלב מרדכי) בהם השתדלו וכפר-יאונרד (כשהאשת מושגת) רעיונות הושיים. התמנותו לבמאי מהווה שיא חדש בהישגיו של קלי. הוא הבוח החשוב ביותר בשדה הריקוד המולי-בד, ומחוז מלא רעיונות חדשים, עוד באותו מסרטי הראשונים, נערת השעש השתל קלי לעשות את הריקוד, בפרט המוסיקאלי משהו שונה לחלוטין מן הריקוד על הבמה.

היום, בסרטי מוסיקאליים, המספרים אינם לרוב אלא קטעים מבוזבזים בתיאטרון שהמצלמה רושמת אותם באולמות משע ממח, קלי הציג אל הבד את הריקוד הקולי נועי, המנצל את כל האפשרויות הטכניות של הסרט למטרות אמנותיות ומחזה על ידי פך אמנות חדשה, או לפחות, ענף חדש של אמנות המחול, דוגמה מאלפת: ריקודו בהריון השונן עם דמות מצוירת.

ביום אחד בניירורק מתעלה קלי על עצמו. ריקודיו (ובל הריקודים בסרט, בין אם הוא רוקד אותם בעצמו או לא), הם שלי, כי הוא הגה וחיבר אותם, עם סטאלי (דונן) הם מושלמים מבחינת התנועה, ומצ' צולמים בנגישות רבה; הם משותררים מכל כבלים במתיים. התפאורה בהם מת' חלפת בקלות רבה אך גם בגיוון רב, הגיוון שהוא קולנועי טהור.

קלי עוד לא אמר את דברו האחרון הוא עדינו צעיר ואף על פי שהוא עומד על פיסגת התהילה, אל פיסגת היכילת האמנותית בודאי שעוד לא הגיע.

היו צריכים להנות לו, החליט שהוא רוצה להיות רקדן מקצועי. כי ג'ין הצעיר הצטיין בקלות רגליים עוד בתינותו בגמנסיה ונחשב לרקדן הטוב ביותר בשכונה.

אחיו הגדול, פרד, פתח באותם הימים בית ספר למחול וג'ין הצטרף לחבר המורים כעבור זמן מה החליט להגר לבניירורק, לברודוויי, שם הלך בדרך שללכו בה רבים לפניו: הגירה ממפיק אל מפיק, מבמאי אל במאי, הסתפקות בתפקידים קטנים, ולא לאט, העלית בשלב הפרסומת, המפתח את הצלחה.

לאחר תפקידי משנה אחרים, זכה קלי להצלחה רבה במחזה 'פאג' ג'ויא, בו אף רקל את האלט המפורסם טבח בשדושה העשירית.

מלבד פרסומת הקניקה לו ברוברי את אשתו, מסטי בלייר, וקמילי צעירה באה אליו לבקש עבודה, הוא היה זמן מה במאז במועדון הלילה, הוא נתן לה טבעת נישואין.

לאחר הצלחתו הגדולה על הבמה, היתה דרכו להתייבב פחותה לרוחיה, שנים אח' דות של שירותי צבי ארצות הברית, בעת המלחמה, לא התישו את כחן מל רגליו; הוא חזר אל הבד וביקורות למת רפס לעצמן לא רק שם של רקדן מצויץ אלא מוטיבן בשחקן דומיני (צלב מרדכי) בהם השתדלו וכפר-יאונרד (כשהאשת מושגת) רעיונות הושיים. התמנותו לבמאי מהווה שיא חדש בהישגיו של קלי. הוא הבוח החשוב ביותר בשדה הריקוד המולי-בד, ומחוז מלא רעיונות חדשים, עוד באותו מסרטי הראשונים, נערת השעש השתל קלי לעשות את הריקוד, בפרט המוסיקאלי משהו שונה לחלוטין מן הריקוד על הבמה.

היום, בסרטי מוסיקאליים, המספרים אינם לרוב אלא קטעים מבוזבזים בתיאטרון שהמצלמה רושמת אותם באולמות משע ממח, קלי הציג אל הבד את הריקוד הקולי נועי, המנצל את כל האפשרויות הטכניות של הסרט למטרות אמנותיות ומחזה על ידי פך אמנות חדשה, או לפחות, ענף חדש של אמנות המחול, דוגמה מאלפת: ריקודו בהריון השונן עם דמות מצוירת.

ביום אחד בניירורק מתעלה קלי על עצמו. ריקודיו (ובל הריקודים בסרט, בין אם הוא רוקד אותם בעצמו או לא), הם שלי, כי הוא הגה וחיבר אותם, עם סטאלי (דונן) הם מושלמים מבחינת התנועה, ומצ' צולמים בנגישות רבה; הם משותררים מכל כבלים במתיים. התפאורה בהם מת' חלפת בקלות רבה אך גם בגיוון רב, הגיוון שהוא קולנועי טהור.

קלי עוד לא אמר את דברו האחרון הוא עדינו צעיר ואף על פי שהוא עומד על פיסגת התהילה, אל פיסגת היכילת האמנותית בודאי שעוד לא הגיע.

במקרה

עיר במערומיה — בניירורק, ללא סרק, בסרט ללא ברוק, העשיר בהבדקות, המשטרה מחפשת את הרוצח, הבמאי את הקול מותה. בארי פיצ'גילד הוא שוטר טוב והאוארד דאף פושע רע.

ההגדה לבית פורסייט — סירוס החלף הראשון של הרומאן האנגלי הגדול, על אודות איריין פורסייט, נשואיה אהבהה האמללים. אומללים כמו כן: בעלה שהיא נושטת אותו; מאהבה — הנהרג בתאונת דרכים; הנערה, שאותו מאהב נגול מחיכה וועד אחרים; בנייהם: גאלטורתי והקלני

צ'מפיון — ספורו המפורסם והמצויץ של רינג לארדנה על עליתו של בעל אגרוף לירומי התהילה ביותר הבוקס, על גזיית חבריו ונידויה סרט אכזרי מהזריר.

פאביידה — הנצחת הקדומה בעולמי של קארניל (המחבר ריסון) ובמאי דני (בלאטי) תמונת הקמונים — חסובת ביותר שגרא על הבד מזה שנים רבות.

אחיה ושקוב — כפר איטלקי שלו, ש הפך במה עזובה, חייל גרמני מיצע את המלחמה אהבה, פחות, יק, חצצורה, וס ים עצום.

כמובת המערכת והנהלה: תל-אביב, רחוב ללינבלום 12, טלפון 66765, ת.ד. 1367 / העורך: אורי אבנר / המו"לים: אברהם גורדון ושולם כהן / דפוס מ. שהם תל-אביב, רחוב פז 6 / גלפופ: צינוקוגרפיה ארץ ישראלית בע"מ.